

La literatura del foc

Dels incendis forestals que han assolat aquest estiu la Selva i altres indrets del país ja se'n parla degudament en l'editorial d'aquest número. Si no fos així, no gosaria pas abordar el tema des d'un angle tan inoperant i, si es vol, tan frívol com el de la literatura.

Complet, però, aquell compromís fonamental amb la crua realitat dels focs i dels seus estralls, em sento capaç d'afegir-hi sense mala consciència aquest comentari estrictament marginal.

El cas és que els grans focs forestals es troben vinculats, entre nosaltres, a inoblidables pàgines literàries. Del famós foc de les Gavarres de 1928, en va sortir perjudicat com a propietari Joaquim Ruyra, i ell mateix, «força empobrit pel desastre», va escriure, com a pròleg del llibre *Entre flames*, algunes descripcions punyents dels resultats del cataclisme: «Tot és apagat; apagat de foc i apagat també d'alegria i de vida. Hores i hores de camí durant les quals el viatnant, vall rera vall, serra rera serra, no descobreix res més que una selva morta, una terra encendrada, unes cases mig cremades, si no destruïdes del tot, un cel sense ocells i un aire sense remors».

Prudenci Bertrana, en canvi, va dedicar moltes planes de la novel·la *L'hereu* a descriure un foc de viu en viu, amb tots els detalls dramàtics de la seva propagació i de la lluita acarnissada per a la seva extinció. Són la crònica viscuda d'algun incendi real que ell devia contemplar a les seves terres de l'Esparra, exactament les mateixes que ara han estat arrasades per les flames. Per això, perquè el paisatge és idèntic i els focs s'assemblen mimèticament l'un a l'altre, el seu relat de fa més de seixanta anys pot servir per il·lustrar amb la màxima precisió la patètica realitat

d'aquest estiu: «El grup d'arbres és embolcallat d'un remolí de fum. Les capçanes es retorcen furiosament, com si una regolfada ciclònica les hagués investides. Una ona de xardor irresistible, asfixiant, es llença damunt d'Innocenci i dels bosquerols, tan sobtosa i abrívada que els causa la mateixa sensació que si els petaquegessin amb un gran llençol empapat d'aigua bullent. Alhora, com un plomall apoteòsic d'un castell de focs d'artifici, són projectades a l'aire no sols les guspises i els cremallots, sinó també branques enteres que descriuen paràboles en l'espai a guisa de bombes incendiàries. Per un instant les flames encastellades venceren la llum del sol empal·lidada per la gruixúria del fum. Els homes han fet un moviment instintiu de retrocés sense, però, perdre de vista aquella mena de cràter gitador de la lava destructora. Llavors s'adonaren que uns quants boscalls abrandats havien traspasat l'espai net de cosa inflamable que ells, a guisa de trinxera, havien oposat a l'invasor. Amantents, a risc de socarrimar-se la pell amb l'ardència de la pròxima i enorme foguera, vint, trenta bosquerols, potser més, tot esgrimint ramassos, tràmeccs i podalls, cauen damunt aquella mena de torxes, la flama de les quals començava de fer rebrollar l'incendi...»

Tant de bo que aquesta literatura, igualment vàlida per documentar el passat com per descriure el present, sigui —com volia Ruyra— una literatura *entre flames*: entre les flames destructores del foc i les flames abrandades de la solidaritat.

Il·lustració de Rosario de Velasco per a un conte de Carme Karr.

NARCÍS-JORDI ARAGÓ